

FRAMTIDSFORUM 2024: IDÉBUREN CIVIL- OCH KRISBEREDSKAP SAMMANSTÄLLNING GRUPPDISKUSSIONER

Den 29 maj 2024 samlades ett 50-tal personer till Framtidsforum för att diskutera idéburen civil- och krisberedskap. Syftet med konferensen var att öka förståelsen och samverkan mellan olika idéburna organisationer. Nedan finns en sammanfattning över vad som diskuterades under dialogerna. Råmaterialet från dialogerna finns längst bak.

2023 höll Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor en kunskapskonferens om "forskning som förändrar civilsamhället – krisberedskap, krishantering och samverkan". Konferensen sammanställdes i en rapport som legat till grund för Framtidsforumet.

HUR SER VI TILL ATT VÄRNA VÅRA GRUNDUPPDRAG OCH SAMTIDIGT BIDRA TILL HELHETEN?

I Halland finns det över 7000 registrerade idéburna organisationer. Det är föreningar, kooperativ och stiftelser som arbetar med att skapa samhälls- eller medlemsnytta varje dag. När krisen eller kriget kommer är den idéburna sektorn en resurs som kan bidra både direkt och strategiskt.

Det är viktigt att poängtera att alla organisationer inte behöver bidra på samma sätt, utan att det bästa vore om alla kunde bidra utifrån sina grunduppdrag, på det de är allra bäst på och i den fas där behoven av ens insatser är som störst. Det gäller oavsett om det handlar om flyktingmottagande, pandemi, naturkatastrofer eller krig.

Frågan som grupperna fick diskutera var "Hur ser vi till att värna våra grunduppdrag och samtidigt bidra till helheten?"

Medskick från grupperna →

Det viktigaste som kan göras

Det viktigaste är att vi fortsätter med det vi redan gör, fortsätter erbjuda en meningsfull fritid, platser att mötas på och möjlighet att göra skillnad. Ta hjälp av andra med utbildningar och samverka över gränserna med andra. Se till att vara inkluderande och möjliggör för alla att delta och bidra utifrån sina förutsättningar.

En trygg och självmedveten organisation har bättre förutsättningar att bidra

Finns det en gemensam bild över vad organisationens grunduppdrag och verksamhetsmål är ökar möjligheterna att kunna bidra utifrån dem på ett effektivt och långsiktigt sätt. Då finns redan en grundstruktur och kunskap som kan användas i andra situationer. Vet organisationen också om sin särart är det enklare att förklara, motivera och argumentera för sina insatser.

En organisation som förstår och är trygg i sitt uppdrag har enklare att ta hjälp av och kroka arm med andra. Då hamnar fokus på vad organisationerna kan bidra med i stället för på konkurrens eller på mödan på att bygga upp helt nya verksamheter.

Var förberedd även om ni inte ser krisen komma

Det är alltid en god idé att ha en "plan b". De verksamheter som sker i det Halländska föreningslivet är för viktiga för att hindras av elavbrott, pandemi eller andra begränsningar. En organisation som diskuterat olika sätt att hantera hur deras vanliga verksamhet kan fortgå även under kris kan fokusera på omställningen i stället för på krisen. Det arbetet behöver göras innan krisen kommer.

Bra grundförutsättningar skapar stabilare och mer samarbetsinriktade organisationer

Organisationer som har långsiktig och stabil ekonomi behöver inte hoppa på alla projektbidrag som utlyses under en kris. Finns en stabil grundfinansiering i botten kan projektmedel användas för att tillfälligt skala upp verksamhet eller möjliggöra för organisationer att rikta sig till nya grupper. Det ökar också förutsättningarna för organisationer att samarbeta i högre grad om det inte finns en konkurrens om ekonomiska medel som kan avgöra organisationens överlevnad. En stor uppgift blir enklare och roligare att hantera om fler är med och bidrar.

Organisationer som har återväxt och bra kontakt med sina medlemmar har bättre förutsättningar att bidra på flera olika sätt. Medlemmar från olika bakgrunder, med olika erfarenheter och kunskaper innebär att fler idéer och initiativ kan upptäckas. Här är det viktigt att poängtera att medlemmar ska delta utifrån idén om fritt och frivilligt.

VAD ÄR NÄSTA STEG TILL EN STARKARE BEREDSKAP?

VAD KAN IDÉBUREN SEKTOR GÖRA?

VAD KAN OFFENTLIG SEKTOR GÖRA?

VAD KAN VI GÖRA TILLSAMMANS?

Under kvällen hölls två panelsamtal med företrädare för frivilliga försvarsorganisationer och företrädare från offentlig sektor. Paneldeltagarna svarade bland annat på frågor om hur det breda föreningslivet kan tänka i händelse av kris eller krig och på vilket sätt som föreningar kan bidra med insatser på ett bra sätt.

Frågorna som grupperna diskuterade var:

Vad är nästa steg till en starkare beredskap?

Vad kan idéburen sektor göra?

Vad kan offentlig sektor göra?

Vad kan vi göra tillsammans?

Medskick från grupperna →

Den allmänna kunskapen om beredskapsfrågor behöver öka – överallt!

De senaste åren har den ena krisen avlöst den andra. Flera deltagare hade därför färsk exempel och erfarenheter av vad som tidigare brustit. Den vanligaste uppfattningen

bland borden var att den allmänna beredskapen – på samhälls-, organisations och individnivå behöver öka. Alla behöver inte kunna eller ha beredskap för allt, men det är betydligt enklare att hantera kriser om man inte behöver börja från noll. Ökar den generella kunskapen om beredskapsfrågor ger det bättre förutsättningar att kunna bidra på ett stärker helheten och får stor nytta.

Ett exempel som togs upp på hur man kan påbörja en kunskapshöjning är att öva på olika scenarion. Då ökar kunskapen och ger en möjlighet att lära känna varandra bättre. Det kan också bidra med insikter om organisationens styrkor och svagheter.

Ett gemensamt kunskapsunderlag

Flera grupper menade att det behövs ett gemensamt kunskapsunderlag om vem som ansvarar för vad, var ansvarsområden överlappar och var det finns glapp. Kunskapsunderlaget kan hjälpa organisationer att se sin roll, var behoven är störst och var de kan göra störst nytta. Grupperna såg detta som en viktig uppgift för offentlig sektor att hålla i, men menade samtidigt att idéburna perspektiv också bör finnas med när underlag samlas in. Då blir underlaget mer komplett och får högre kvalitet.

Offentliga aktörer kan dra nytta av den idéburna sektorn när de krisplanerar eller behöver komma ut med budskap under kris. Förutom att sektorn samlar en stor del av befolkningen så finns där finns ofta specialkunskap om hur man tala med olika målgrupper på ett begripligt sätt.

Kunskap om varandra skapar bättre förutsättningar för behovsstyrda insatser som utförs av den eller de som är mest lämpad

Bra relationer är trevligt på många sätt, men en effekt av att känna till varandras organisationer är att det blir enklare att se sin roll och sin särart. Idéburna organisationer behöver fokusera på sin verksamhet, använda sina nätverk och tillgodogöra sina kunskapsbehov. Lärgrupper och studiecirkel skulle kunna möjliggöra både bredare och djupare diskussioner och öka förståelsen för beredskapsfrågor och hur man kan kroka arm med andra. Då skapas både förtroende och förståelse mellan organisationer. En grupp lyfter fram den Halländska Överenskommelsen som ett gott exempel på nätverk där det är möjligt att lära känna nya organisationer från flera sektorer.

Idéburna organisationer behöver bli mer medveten om sina styrkor. Grupperna räknar upp flera som är viktiga att ha med sig: föreningar är experter på att organisera, mobilisera och koordinera, de har en vana att vara där behoven finns, använda resurser effektivt, tänka kreativt, samverka med varandra, kan agera snabbt och har korta beslutsvägar. Många idéburna organisationer har dessutom internationella moderorganisationer eller samarbetspartners som har kunskap och erfarenheter från andra kriser.

När offentlig sektor vill samverka med idéburna organisationer så måste det ske med respekt för föreningens särart och idéburen logik. Ideellt arbete är något annat än arbete som utförs av anställda. Det innebär att frågor om försäkringar, ansvar,

rättigheter och skyldigheter. Föreningar är byggd på värderingar och har sina egna stadgar att ta hänsyn till.

Grundtrygghet är viktig för att kunna planera och se möjligheter framåt

De flesta grupperna menade att det viktiga är att vara mån om och utgå från sitt grunduppdrag. Står det i centrum blir stegen kortare i att växla upp arbetet för att inkludera nya målgrupper, anpassa verksamheten eller använda sin kompetens och erfarenhet på nya situationer. Det skapar även bättre förutsättningar för långsiktighet, uthållighet och förmåga att bidra med det man lovat andra att bidra med. Viktigt att fortsätta vara stabila och göra "sin" grej.

Flera grupper menar att organisationer som är trygga i sin verksamhet och uppdrag, har stabila ekonomiska förutsättningar och har en blandad medlemskara har bättre möjligheter att tänka långsiktigt och strategiskt. Föreningar som finansierar sin verksamhet med projektmedel, har vikande medlemstal eller otydligt syfte kan ha svårare att bidra eftersom de behöver ha sitt fokus på många bekymmer samtidigt och vanligtvis lever med korta tidsperspektiv. En grupp formulerar det som "det är viktigt att se till sina egna grundbehov först för att sedan kunna hjälpa andra eller samarbeta". Det påminner om att förutsättningarna mellan föreningar också kan se olika ut.

En grupp menade att det måste vara den offentliga sektorns ansvar att se till att det finns bättre förutsättningar för att hantera kriser, till exempel genom att anlägga beredskapslager, se till att det finns utsedda trygghetspunkter, att det finns flera källor till odling och livsmedelsförsörjning. Då finns en grundstruktur som kan aktiveras i händelse av kris eller krig. Där kan även frivilliga resursgrupper utgöra en grundstruktur.

Våga tänka nytt, öva och inkludera

Sverige befinner sig i ett nytt läge och krisberedskap står högt på dagordningen. Frågan är ny för många organisationer. En grupp menar att det är en öppning för att tänka nytt och kartlägga sin förmåga, öva, kommunicera med medlemmar och utbilda. Sluta inte göra det som redan görs, utan funderar på hur verksamheten kan anpassas.

Flera grupper önskar att offentliga aktörer var bättre på att inkludera idéburna organisationer och se värdet av det ideella arbetet. Genom att öppna dörrar och ha bra kontakter med det breda föreningslivet blir kontaktvägarna kortare. Då kan offentlig sektor kroka arm med den verksamhet som är mest lämpad i stället för den de arbetat med tidigare. Den typen av relationsbygge tar tid att och behöver vara återkommande. Det stärker offentliga aktörers förmåga att vara effektiva, gör det enklare att samlas in information och ger bättre underlag inför beslut.

Ett annat sätt att öva på kan vara att fördela eller dela upp uppdrag till organisationer med stor vana att arbeta inom det aktuella området. Varken idéburen eller offentlig sektor behöver göra allt själv. Genom att tydligt peka ut vad ens organisation fokuserar på, så syns de vita fläckarna bättre för andra. En bra tumregel kan vara om flera ska samverka måste också flera ha möjlighet att påverka samarbetet.

De flesta grupperna var överens om att föreningar och offentliga aktörer kan samarbeta bättre när det gäller information och att motverka desinformation. Föreningsledare har stor trovärdighet i samhället, vilket innebär att ansvaret för det som sägs är högt. Idéburen sektor har generellt ett högt förtroende bland utsatta grupper och en förmåga att nå ut till människor med låg tillit för myndigheter.

STORT TACK FÖR ATT DU VILLE PRATA OM IDÉBUREN CIVIL- OCH KRISBEREDSKAP!